

מרצה ד"ר טובה גנזל

אתר <http://hl2.biu.ac.il/>

נוכחות חובה. חובה להביא תנ"ך לשיעורים.
בחינה בסוף השנה
כל השנים הם לפנה"ס

נבואתו של ישעיהו בן אמוץ

נפילת שומרון - רקע כרונולוגי

ב722 לפנה"ס האימפריה האשורית מצליחה לכבוש את ממלכת ישראל, אבל לא את ממלכת יהודה. הסיפור של ספר ישעיהו הוא בעצם הסיפור של מדינה(ממלכת יהודה) ששואלת את השאלה מה הסיכוי שלה להישאר עצמאית לאור ההתחזקות של האימפריה האשורית באותה תקופה. השלטון והנביאים עוסקים בשאלה - מה צריך להיות היחס של ממלכת יהודה לאימפריה האשורית.

מסופוטמיה הייתה המעצמה האזורית באותן שנים, לפני העליה של המעצמה העל אזורית אשור. בשנת 884 האימפריה האשורית נעשית למעצמה על אזורית, והיא שולטת כ200 שנה עד נפילת נינוה ב612). האימפריה האשורית המציאה את התיאוריה שאפשר להיות מעצמה על אזורית. בבל כבשה את האימפריה האשורית ולקחה את כל המדינות שלה. בבל שלטה רק 70 שנה, וההשפעה שלה הייתה פחותה מזו של אשור, אבל אנחנו זוכרים את תקופת השלטון שלה יותר בגלל נפילת בית ראשון ב586.

ארם יושבת מצפון לישראל, ולכן היא שימשה לנו כמגן - ארם צריכה ליפול לפני שאשור יכולה להגיע לישראל. ב732 ארם נופלת - 10 שנים לפני נפילת ממלכת ישראל. מלכי יהודה בתקופת פעולתו של ישעיהו היו עוזיה, יותם, אחז וחזקיה. עוזיה היה מצורע, וחלק מהשנים שבהם עוזיה מלך יותם מלך בפועל, בתור עוצר.

התקופה השקט: האחרונה של ישראל לפני אירועי ישעיהו הייתה בימי שלטון עוזיה ביהודה וירבעם השני בישראל.

עמים נוספים רלוונטים, שלא מופיעים בלוח הכרונולוגי, הם עמון, מואב, אדום, מצרים ופלשת(ערי פלישתים).

פלישתים חיו בערי החוף - לפעמים תחת שלטון יהודה, לפעמים תחת שלטון עצמי.

אדומים עם נוודים, שניצל את התקופות החלשות של יהודה כדי לפלוש לדרום. בתקופות של מלכים חזקים האדומים נדחקים החוצה. במקרה שכובש מגיע לדרום, האדומים מסייעים לכובש נגד ישראל.

מואב ועמון הם לא עמים כל כך משפיעים, אבל אם מלך יהודה או מלך מצרים רוצה לעשות קואליציה נגד אשור הוא צריך אותם.

ארבעת מלכי יהודה בתקופת ישעיהו

עוזיה

נחשב למלך צדיק, עבד את ה'.

ישנם שני פרמטרים לבחינה של מלך. הפרמטר המקראי הוא מה שכתוב בתנ"ך - האם עבד את ה' או עבודה זרה? פרמטר נוסף הוא המצב של העם - מה גודל הממלכה? האם יש רווחה כלכלית? האם התושבים חיים טוב? עוזיה היה גם מלך צדיק וגם טוב לעם.

יותר

לא נדבר עליו הרבה, כי לא ברור כמה מתוך שנות הפעילות שלו הוא היה "הבן של" וכמה שנים נותר לו להיות שליט עצמאי

אחז

עובד עבודה זרה, בינוני מבחינה מדינית.

חזקיהו

היה מלך צדיק ממש, ובתקופתו במעמד הממלכה היו הרבה צדדים חיוביים - אבל גם צדדים שליליים.

כללי

יש דברים שמקשים על העיסוק בנושא הנבואה. אחד מהם הוא איפה כל יחידה נבואית מתחילה ונגמרת? האם נבואה מסתיימת בדברי התוכחה, או שהיא כוללת גם את דברי הנחמה שאחריהם? חלוקת הפרקים בתנ"ך היא חלוקה מאוחרת שנעשתה ע"י כומר נוצרי. שיקול הדעת שלו הוא לא אמת מוחלטת - לחלוקה לפרקים צריך להתייחס בתור אופציה, לא בתור אמת מוחלטת איפה מתחילה ואיפה נגמרת כל נבואה.

ישעיהו 'א' 9-2

בסוף הקטע כתוב "ארצכם שממה שדיכים שרופות אש...". ירושלים נותרת בודדה - "כסוכה בחרם" - כעמדת שמירה בודדת.

ספר ישעיהו אינו ספר כרונולוגי. בימי עוזיהו יש שגשוג ופריחה מדינית. הדברים שישעיהו אומר אינם מתאימים לימי המלך עוזיהו. יכול להיות שהם נאמרו בימי אחז או חזקיה, כאשר האויב היה בצפון. אם אנחנו מניחים שישעיהו מדבר דברים רלוונטיים, אז לא יכול להיות שהוא אומר את הדברים האלו בתחילת תקופת נבואתו. המסקנה מכך היא שאי אפשר להגיד שספר ישעיהו נכתב בצורה כרונולוגית.